

K: Arról ~~is~~ beszéltünk, hogy ő volt a másik kilépő.

V: Az első.

K: Akkor nem beszéltünk róla.

V: Ez politikailag kevésbé érdekes dolog, de ez is hozzátartozik, hogy ha Nagy Erzsébet volt az első, akkor az Eörsi volt a második. Azt egész pontosan meg tudom mondani, hogy az Eörsi 1988. novemberében lépett ki. A kilépésnek azt a formáját választotta, hogy az én postaládámba bedobott egy levelet, amelyben egyértelműen, röviden megírta, hogy ő a TIB-nek a tüntetéssel kapcsolatos defetista magatartását - nem biztos, hogy ezt a szót használta - elítéli, gyávaságnak tartja, és ő ilyen körülmények közt a TIB-ben nem akar részt venni. Magyarán ő azoknak az SZDSZ-eseknek az oldalán volt, akik, mint sokan akkor, radikálisan a vízágyúval konfrontálódni akartak és nem kompromisszumot akartak kötni. Természetesen Eörsinek ebben a lépésében szerepet játszott az, hogy a TIB-et de facto én vezettem, a TIB ülései az én lakásomon voltak és maradtak még hosszú ideig. Ma már elég közismert, hogy Eörsi legendásan gyűlöli engem 2-3 éves kora

óta. Ezt a - véleményem szerint - teljesen infantilis indulatot nem tudta elkülöníteni a politikától. Én úgy gondolom, hogy ennek semmi köze nincs a politikához, mert elég önkritikus, okos humora van neki ahhoz, hogy ha időnként találkozunk, akkor egyszer-kétszer még a szemembe is mondta, "hogy nagy baj van, mert ÉPPEN egyetértettünk valamiben", ebben abban. De ez nem tartozik ide, ez egy mélypszichológiai kérdés. Az igazság az, hogy én évtizedeken át nem utáltam őt, most már, az utóbbi években azt mondom, hogy most már ő ezt annyira deklarálja, hogy most már nekem is kötelességem őt utálni.

K: És mi ennek a mélylélektani része?

V: Ezt neki kellene megmondania, a mélylélektani részét. Én gondolom az, amit a Gondolatok egy zöld házban c. könyvében³⁰ megírt, név nélkül, hogy ő egy elképesztően rosszcsont gyerek volt, az értelmiségi bátyjának³¹ az árnyékában nőtt föl, akinél 8-9 évvel fiatalabb volt, havat és svábbogarat evett a jégpályán. Én jó gyerek voltam, egyke, ő rossz gyerek volt, ugyanabban a társadalmi környezetben nőttünk föl, ő egy kicsit följebb, de ez nem szignifikáns. Ezt írta meg a Zöld faházban. Én, hogyha ilyen értelmiségi játékokat játszottunk, akkor én mindig több országot, várost és hegyet tudtam, mint ő, és ezt nem bírta elviselni. Ez volt az elemiben ÉS ELŐTTE A MARGITSZIGETEN.. Én úgy gondolom, hogy őneki a politikai nézetei - és ezt az elmúlt hónapok nagyon bizonyítják - nem a világnézete, hanem a politikai nézetei, teljesen kiegyensúlyozatlanok, és hol nagyon jól beletrafál valamibe, hol pedig gyűlöleteivel, amelyek hol antikommunista gyűlöletek, hol antinépi gyűlöletek, hol antinacionalista, de inkább azt mondanám, hogy antinemzeti gyűlöletek, SOLEHET IDÉZNI. (Meg utána lehet írni, ha valakit idebel... Merész)

31EÖRSI GYULA AKADÉMIKUS, JOGÁSZ-PROFESSZOR, AZ ELTE REKTORA, IGAZSÁGÜGYI FŐTISZTVISELŐ AZ ÖTVENES ÉVEKBEN, STB.

olyan példátlan szélsőségekbe keveredik, amelyekkel egy félig-meddig politizáló ember már nem érthet egyet. Az egy jó belső döntése volt valószínűleg, hogy ő sohase lépett be a Kommunista Pártba. Valószínűleg ösztönösen érezte, hogy semmiféle szervezet őt befogadni nem tudja. De ugyanolyan balos volt, mint MÁSOK.

(7. kazetta első oldal vége)

(7. kazetta második oldal kezdete)

V: Tehát valahol felismerte Eörsi, hogy őt semmilyen szervezet nem tudja befogadni, hogy ő nem tud alkalmazkodni semmilyen szervezethez, az SZDSZ sem alkalmas számára természetesen. Tragikusnak tartom, hogy bármilyen SZDSZ szervezetben benne van. Hónapokig voltunk zárkatársak, ezt már említettem, hogy Zimányi is ott volt, furcsa társaság^a ma^{16.01.} visszatekintve, néha már tényleg olyan GICCSSES, mint egy Berkesi regény, de az 1960-as amnesztia után azt hiszem egy darabig kettesben IS voltunk, vagy hármásban talán - nem, kettesben is voltunk - és akkor volt neki a házassági krízise, amikor kiderült, hogy a felesége elhagyja vagy elhagyta, és összeállt a Pártos Vera, a Kovács Albert nevű festőművésszel, a Ficuval, ami - ezt teljesen érthető - traumát okozott Eörsinek, nagyon ki volt borulva, de nem mondta meg, hogy miről van szó. Nem tudott föloldódní. Ez az extrovertált pasas ugyanakkor nagyon zárkózott is. Egy nehéz ember, amit a két fia esete is mutat, akik sokkal kevésbé egészséges emberek, mint az apjuk. Kis túlzással azt kell mondanom, hogy a Janó apja intellektuális tulajdonságait örökölte, de hát teljesen örült szegény, a KISEBBIK fiú pedig AZ eszét sem örökölte az apjától. SŐT. Úgyhogy SAJNOS elég szerencsétlen ALAKZAT ez az egész Eörsi család.

Ha már ebbe belementünk, végülis ez egy életút interjú is, akkor elmondom, mert ha holnap földobom a talpamat, akkor már soha nem lesz elmondva, hogy Amikor kiszabadultam, akkor Kossuth Lajos válogatott műveibe Márkus István szociológus és a már talán említett Béla KERESZTnevű kisnyilas bekötötte az Eörsinek a leveleit feleségéhez. Nekem csak az volt a kikötésem, hogy ne legyenek politikai levelek, mert ha privátlevelekkel az ember lebukik, akkor azt mondják, hogy ejnye, de ha politikai levelekkel lebukik, akkor visszaviszik és ennyit nem ért meg a dolog. Gondolom ezt betartotta. Kihoztam símán a leveleket, már csak azért is, mert nagyon gyorsan szabadultam, mert egy óra alatt dobtak ki a börtönből. Egy vagy két nap múlva elvittem a feleségének a leveleket, ez magától értetődik. A történetnek ITT vége LEHETNE. Évtizedek után Eörsi börtönmemoárjában^x valami nagyon ronda bekezdést írt rólam, hogy stréber voltam a börtönben, ahol teljesen félreismerhetetlenül leír, nem olyan nehéz engem külsőleg leírni. Litván mesélte, hogy a kéziratot még ő enyhítette, de EÖRSI nem MINDENBEN engedett. És akkor Mari, Ember Mária írt neki egy nagyon dühös levelet - a családi iratokban elfekszik, -: érdekes, DE ARRÓL senki sem tehet, hogy milyen az állá, őt sem az jellemzi, hogy elvesztette a haját. Ám, hogy hogy nem írta meg, hogy nemcsak a Gyurkó, aki egy közismert vamzer, csempészett ki leveleket neki, hanem én is. Erre írt egy fél-önkritikus, fél-nyegle választ a Marinak, hogy az embernek lám, milyen szabályozható a memóriája, mert még most sem emlékszik rá, pedig A MARI figyelmeztette. Természetesen azóta most már JÓNÉHÁNY év eltelt, soha nem vette magának a fáradságot, hogy elnézést kérjen tőlem, vagy legalább valami magyarázatot adjon. Ami úgy gondolom, hogy az ő esetében jellemhiba is. Nem olyan tiszta jellem ő, mint ahogy ábrázolva van. Gondolom rendkívül sok hasznosat ír, rendkívül szellemesen ír, jó publicista, gondolom nagyon

rain
a kőci aesi idők. Katalitakre ludo, 1988. Aszodok.

tehetségtelen költő és rossz drámaíró, kétségtelen jó publicista és szellemes ember. A politikától távol kellene tartani. Legutóbb a Bibó konferencián³² a szereplése is bizonyította EZT, ahol az első kerekasztalt tökéletesen szétzilálta azzal, hogy nyitó-felszólalásában enciklikálta, hogy népi irodalom pedig 1945. után nem volt, hogy a Csurka nem népi író, hanem egy ugyanolyan urbánus, mint ő. Nem erről volt szó Bibó kapcsán, teljesen értelmetlen, rá jellemző dühkitörés volt. Jelen volt Tornai József, akkor még nem volt az írószövetség elnöke, csak tegnap lett, aki hihetetlenül elegánsan helyretette az Eörsit. Csak olyanokat mondott, hogy volt Nagy László is 45 után, meg mondott egy-két ilyen elemista példát, és az Eörsi le lett söpörve. Utána elérte az Eörsi ezzel a hülyeségével, hogy mindenki sorban odajárult a Tornaihoz és kénytelen volt közölni vele, hogy vele ért egyet. Nemcsak én, sokan, ott sorbaálltak előtte. Ilyen.³³
K: Tehát ez volt az Eörsi kilépése. Tehát Nagy Erzsébet, Eörsi, Fónay...

V: Kész. Szerintem kész.

K: Ez volt a három nagy kilépés a TIB-ből.²

V: Amiből tulajdonképpen csak a Fónay volt deklarálva. Eörsi KILÉPÉSÉT a Vásárhelyivel való megbeszélés alapján be se jelentettük. Talán még a plénumon sem. Ez nem egy demokratikus alapszabály szerint működő testület volt. Hozzá kell tennem, hogy az Eörsi A JELENTŐSEBB TIB nyilatkozatokban mindig szolidáris volt a TIB-bel, ebben teljesen különbözik a Nagy Erzsébettől és a Fónaytól. Nem alakított önálló szervezetet, nem gáncsolta a munkát és lényeges kérdésekben a nevét IS adta.

32A MÁSODIK SZEGEDI BIBÓ KONFERENCIÁRÓL VAN SZÓ, 1991/92 TELÉN, MEGJELENT AZ EBERT STIFTUNG KIADÁSÁBAN.

33TERMÉSZETESEN EZZEL SEM EÖRSI, SEM AZ EÖRSI-HEGEDÜS VISZONY NINCS KELLŐKÉPEN JELLEMEZVE. DE MÁS TÖRTÉNETEKRŐL VAN

K: Még a nevét adta is hozzá később?

V: Igen.

K: Később is, a kilépése után is?

V: Persze.

K: Tehát mintegy demonstratíven felétek demonstrálta, hogy nem vesz részt, de azért valamelyest ott volt.²

V: Igen, eszmeileg ott volt, szemben a másik kettővel. (Kivétel)